

Likovna enciklopedija Jugoslavije — nakon Enciklopedije likovnih umjetnosti i dvanaestog sveska Bibliografije rasprava i članaka — treća je stručna edicija iz područja likovnih umjetnosti u izdavačkom programu Jugoslavenskog leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža«. Ona će u tri knjige obuhvatiti građu vezanu uz umjetničko stvaralaštvo naroda koji na tlu Jugoslavije žive od najstarijih prehistorijskih i protohistorijskih vremena do danas. Uz tradicionalne umjetničke discipline — slikarstvo, kiparstvo, arhitekturu i primijenjene umjetnosti — obrađena je i građa iz šireg područja kulturne povijesti, zatim iz zasebnih znanstvenih disciplina kao što su arheologija, etnologija, zaštita spomenika, muzeologija, u onome dijelu koji pripada likovnom umjetničkom izrazu. U Likovnoj enciklopediji Jugoslavije višestruko je proširena nacionalna građa u odnosu prema onoj u Enciklopediji likovnih umjetnosti, što je zahtijevalo mnoga naknadna istraživanja i provjere. Oslanjajući se na rezultate suvremenih povijesnoumjetničkih istraživanja koja posljednjih desetljeća u Jugoslaviji bilježe dinamičan razvitak, Likovna enciklopedija Jugoslavije donosi nove znanstvene sinteze, u kojima su ne samo ispravljena neka ranija netočna mišljenja nego je iznesen i niz novih podataka, atribucija, hipoteza i interpretacija. Na taj način Likovna enciklopedija Jugoslavije u svom osnovnom sadržaju odražava stvarno stanje znanosti o umjetnosti svih naših sredina.

Glavninu od ukupno desetak tisuća članaka čine biografije umjetnika, što je i posve razumljivo ima li se pred očima nezamjenjiva uloga pojedinca u području umjetničkog stvaralaštva. Plejada umjetnika od poluanonimnih srednjovjekovnih klesara, graditelja, iluminatora, ponekad tek zabilježenih u arhivskim izvorima, do novovjekih stvaralačkih osobnosti koje su obrađene monografski i bibliografski dokumentirane, čini Likovnu enciklopediju Jugoslavije dosad najopsežnijim imenikom naših umjetnika. Uneseno je na stotine ranije nepoznatih pojedinaca, pretežno ljudi domaćeg podrijetla, čije su opuse osvijetlila najnovija povijesnoumjetnička istraživanja, a uvršteni su i mnogi mlađi i najmlađi stvaraoci koji su se svojim samostalnim nastupima afirmirali u zemlji ili inozemstvu.

Drugu veliku skupinu članaka čine geografsko-spomenički lokaliteti. Na imaginarnoj umjetničkoj karti Jugoslavije koja će se u tri knjige rastvoriti pred čitateljima ubilježeni su svi značajniji lokaliteti, bilo da se radi o »mrtvom« arheološkom nalazištu, samostanskom kompleksu, utvrđenom gradu, dvorcu, osamljenoj skupini stećaka ili o živim urbanim aglomeracijama, pa je Likovna enciklopedija Jugoslavije i svojevrсни topografski inventar umjetničkih spomenika naše zemlje. Obradeni su, osim toga, i oni spomenički lokaliteti izvan granica SFRJ koji su vezani uz kulturnu povijest jugoslavenskih naroda.

Nasuprot gustom rasteru biografskih i topografskih članaka, javljaju se kao stanoviti tematski kontrapunkt veći sintezni članci — na prvome mjestu monografski pregledi umjetnosti po republikama i pokrajinama — koji omogućuju čitatelju da sustavno prati kontinuitet umjetničkog života određene sredine ili stilsko-umjetničke epohe, da se obavijesti o genezi i intenzitetu umjetničkog stvaralaštva unutar pojedinih artističkih vrsta, te o rasprostranjenosti u Jugoslaviji određenih karakterističnih tipova spomenika. Postoji također i velika skupina članaka koje je teško svrstati u određenu kategoriju a obuhvaća pojedince i pojave, ustanove i publikacije — od istraživača, putopisaca, likovnih kritičara i sakupljača umjetnina, do značajnijih muzeja, galerija, umjetničkih grupa, znanstvenih instituta i časopisa. Ti članci svojevrсна su dokumentacija širine i intenziteta pojava koje prate bogati razvitak suvremenog likovnog stvaralaštva u Jugoslaviji.

Imajući pred očima specifičan karakter edicije, svakako je njena značajna novost obilje umjetničkih reprodukcija u najsuvremenijoj tehnici četvorbojnog tiska. Time se mnoga djela naših istaknutih umjetnika — inače teško pristupačna ili rasuta po galerijama, muzejima i privatnim zbirkama širom zemlje — prvi put približuju stručnjacima i širem krugu zainteresiranih poznavalaca i ljubitelja umjetnosti. Važnost vizualne dokumentacije u djelu o likovnim umjetnostima opravdava trud koji je uložan u brojna terenska snimanja i u prikupljanje ostale popratne građe. Članke u pravilu prati izbor iz bibliografije i literature s naglaskom na novijim djelima i na onim pretežno vezanim uz likovnu problematiku. Dokumentacijski blok bit će na kraju edicije dopunjen retrospektivnom jugoslavenskom bibliografijom knjiga i ostalih publikacija s područja likovnih umjetnosti.

Uredništvo predaje javnosti prvi svezak Likovne enciklopedije Jugoslavije nakon četvorogodišnjih priprema, u kojima je sudjelovalo više od četiri stotine suradnika, pisaca tekstova, recenzenata i urednika iz svih naših republika i pokrajina, čime se željela osigurati ne samo znanstvena serioznost obavijesti, nego također i podjednak pristup umjetničkoj baštini svih naših naroda i narodnosti. Time se Likovna enciklopedija nastojala približiti onim ciljevima koje je sebi u početku postavila: da bude što pouzdaniji izvor podataka i vodič u stručnim pitanjima, ali istodobno i mjesto susretanja pa samim time i boljeg međusobnog razumijevanja, u prošlosti često različito državno-politički i kulturno determiniranih dijelova naše suvremene socijalističke zajednice.